

Auhinnatōo

427940

1
Auhinnatöö

"Parlamentarismi põhinõtted
 Eesti Vabariigi Põhiseadustes"

E. V.
TARTU ÜLILÕUK
ÜIGUSTEADUSKOND
Märgusõna: "Vox" "2" kor. 1938.

N° 281.

TARTU

postitempel 1. XI 38.

1. detsembril 1938. a. ei ole auhinna
vääriliselt tunnustatud.

K. Lõrka

sekretäri

2
Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
427940

Kasustatud kirjandus.

1. Алексеев, Теория социализма, 1931.
2. Antava koogu protokollid.
3. Емелин Павел, Очерк социализма и права,
4. Yellinek, Allgemeine Staatslehre, 1903. a.
5. Esmein, Elements de droit constitutionnel, 1909.
6. Kelsen, Vom Wesen und Wert der Demokratie, 1929
7. Кокоркин, Ленин по своему социализму,
8. Коршунов, Исследование философии права,
9. Коммунисты, Прогнозы коммунизма,
10. Laaman, Ylik ja riik Eesti põhiseaduses, Oigused №3
1934. a. lk 98.
11. Prof. Maimu Laengud
12. A. Mägi, Rahvas ühivõimu kandjana ja
ühivõimu teostajana, 1937. a.
13. Ноборовцев, Круге современного право-
создания,
14. Ноборовцев, Ученая работа современн
15. Rousseau, Contrat social, venek. tõl.
16. Rahvuskogu protokollid
17. „Põhiseadus ja Rahvuskogu
18. Дурженевский, Основы нового конституци-
зма, 1924. a.
19. Jahrbuch des öffentlichen Rechts.

Siisukord:

Siisjuhatus.

Teoreetiline osa.

1. Demokraatismi mõiste.
2. Demokraatismi tekkinise ja arene-
mise põhjused:
 - A. Üldiselt
 - B. Individualism ja riigivõimeu ratrio-
naliseerimine kui demokraatismi eeldused.
 - C. Loodusõiguslikele õpetuste mõju
demokraatismi arengule.
 - D. Ühiskondliku lepingu küsitlus.
3. Ühiskondliku elu siht demokra-
tismi seisukohalt.
4. Demokraatismi poolt riigile omis-
tatud sihtide saavutamise.
 - A. Üldiselt.
 - B. Rahva suurendused.
 - C. Riigivõimeu kindeldamine
 - a. Üheliividi autonoomsus
5. Demokraatismi eitamise põhjused.
 - A. Vabaduse ja võrdluse mõiste
laakindlus.
 - B. Riigi riivid demokraatismi seisuko-
hale ja toepoolest.

Praktiline osa.

1. Demokraatse teostamine
tegelikus elus.

A. Otsene ja esindusliku
demokraatia.

B. Esindusliku demokraatia
põhitüübid.

2. Demokraatse põhimõtted
Eesti Vabariigi Põhiseadustes.

A. 20. a. P. S.

B. 33. a. P. S.-e muutmine
ja täiendamine

C. 34. a. P. S.

3. Lõpp sõna.

Sissejuhatus.

Asudes selle teema läbitöötamisele ei aranud mina, et mul tuleb nii palju takistusi, eriti keeleliste vastuste näol. Peale selle ei suutnud ma anda oma tööd korratavaks ega jõudnud seda veel kord ümberkirjutada.

Siiski just selle tõttu, et vastav kirjandus oli mul kaunis põhjalikult läbitöötatud, julden ma siiski esitada oma tööd.

Mis puutub teema käsitlumis- se, siis jaotan ma teema kahte ossa. Esimeses osas vaatlen ma demokraatismi mõistet, teema tekimist, aluseid ja sihte ning

nende sihtide saavutamiseks tarvitatareid vahendeid.

Teises osas — demokraatismi teostamist tegelikus elus demokraatliuutes uuikides.

Et mind aga peamiselt on huvitanud demokraatismi probleem, tema ajalooline areng ja sõltuvus individualismist, liberalismist ja teistest filosoofilistest vooludest, siis paisuski töö esimene osa liiga suureks, kuna teine jäi tahaplaanile.

Sellele mõjus ka see asjaolu, et et meie põhiseadustes esinevate demokraatismi joonte kohta raske öelda kui võrdnad on ainult deklaratsioonid teolised või kannustust leidvad normid. Viimase

küsimuse selgitamiseks oleks tar-
vis läbi vaadata mõiki bestis maks-
vaid norme.

Autor.

1. Demokraatismi mõiste

Demokraatism kui ideoloogia ja kui eetilis-politiline süsteem.

Demokraatism kui ideoloogia on teatud arusaamine sotsiaalse elu korraldamisest,¹⁾ ühiskonna ja indiviidi vahendadest, ühiskonna sihtidest; mis oma korral teatud seoses kõrgemate väärtuste tunnustamisega.

Seda ideoloogiat väljendab Rousseau järgmiselt: „Yhinevne sümmil vabana²⁾... ta ei võõranda kellegile oma vabadust...³⁾ ja ühiskonna (riigi) sihtiks on indiviidi kõrgemate hüvede-vabaduse ja võrdsusekaitsmine“⁴⁾

Demokraatism kui eetilis-politiline süsteem on õpetus vahenditest selle ideoloogia poolt tähtsetud sihtide saavutamiseks; teatud põhimõttele rajatud ühiskonna

1. W. Hasbath, Die moderne Demokratie, 1926.

2. Rousseau, Contrat social, lkn. 1.

3. „ op. cit. , lkn. 4-9.

4. „ op. cit. , lkn. 48.

5. H. Kelsen, Allgemeine Staatslehre, 1925, lkn. 28.

2. Demokraatismi tekkimise ja arenemise põhjused.

* Üldiselt.

Demokraatismi tekkimise ja arenemise põhjusi tuleb otsida nii oma aja filosoofilistest vooludest, kui ka ajaloolistest sähetest (mis suuremal või vähemal määral on kõikidele poliitilistele teadustele aluseks ja toeks olnud²⁾) ja võib olla ka inimpsüühikast kuisuisugusest,³⁾ inimse ürgtunnetest vabadusele ja võrdsusele.⁴⁾

Yärgmistes paragraafides püüangi mina vaadelda demokraatismi tekkimise tähtsamad põhjused ning selgitada demokraatismi mõiste arenemise protsessi.

1. Kelsen, *ibid.*

2. Yellinek, *Allgemeine Staatslehre*, ltk. 215.

3. Kozomann, *Lexikon no oobzeny rosyafes-lemoury upaly*, 1929, ltk. 85

4) Kelsen, *Vom Wesen und Wert der Demokratie*, 1929. a. ltk. 3.

B. Individualism ja ühgiõigusne natsio-
nalismimaine kui demokraatse el-
lused.

Antikajal valitses ühiskonna primaat
nii tegelikus elus kui ka filosoofilises
mõtlemises.¹⁾ Indivüüdil oli küll teatud
vabaduse sfäär olemas, kuid indivüüdi
vabadust ei põhjendatud omaette õigusega,
mida saaks ka ühgiõigusele vastu seada.²⁾

Sest õigus kuulus teurelt ühigile ja mit-
te ainult õigus kuid ka eetika ja religioon
olid ühiklikud.

Individualistlik ristiusk esmakordselt
tõstis välja indivüüdi kui omaette väärtu-
se ja sihi ja, omistades temale vaba ta-
het, pani ta vahenditusse ühendusse Yuma-
laga. Seega pidi inimene vabastatud ole-

1) Laaman, Ysik ja üik Eesti põhiseaduses, Õigus
N 3, 1934. a. lhk. 98.

2) Esmein, Éléments de droit constitutionnel, 1909. a.
venex. tal., lhk. 389.

ma igast maapealsest autoriteedist, vähemalt
 eetika ja religiooni küsimustes. Tegeli-
 kult aga kirik ise hakkas ennast seesugu-
 seks autoriteediks tunnustama ja koguni
 niikliku võimu enda kätte haarata püüdma.
 Viimase tõttu tekkis keskajades niigi võt-
 lus kiriku ja niigi vahel. Sellele lisaks
 tuli veel kuninga ja feodaalide võiblus või-
 mu pärast.¹⁾ Kodanik jidi orienteeruma sel-
 les kahekoraldses võimu dualismis ja temale
 jäi vaba valik tunnustada ühte või teis-
 te võitlevatest pooltest. Viimase taga-
 järjeks oli aga indiviidi kui omaette
 sõtsiaalse jõu tunnustamine.²⁾

Veel enam häitres indiviidi autonoomi-
 susst reformeeritud kristiusk, mis ~~andiski~~^{andiski}
 viimasele selle tähtsuse ja ulatuse, mis
 tekitas niiklikus elus kõrgemate väärtus-
 te ümberhindamise.³⁾ Väärtuste ja sihtide

-
- 1) Yellinek, Allgemeine Staatslehre, 1903. a. lhn. 212
 2) Yellinek, op. cit., lhn. 268.
 3) Yellinek, op. cit., lhn. 214

muutmine nõelis ka ~~muud~~^{si} vahenditel nende saavutamiseks. Nii tekkis võimukorraldamise muutmise probleem, mille lahendamise katsed viisid demokraatismile.

Yadividualismi kõrval arenes aga ka teine nähtus, nimelt üügi natsionaliseerimine. Muidegi natsionalistlik element süttumuses üüginne oli iikka olemas, kuid samade tingimuste mõjul, mis soodustasid individualismi arengut, võttis ka üügi natsionaliseerimine keska ja lõpust alates erilist hoogu. Ya üügi natsionalismi mõjul muindi üle juüri, kujutledes üüki kui ainult vaba, teadliku inimtegevuse saavutist.¹⁾

Teadlik üügi võim, üügiorganisatsiooni süttumine tõi ennega kaasas ka üügi võim, üügiorganisatsiooni kritiseerimise.²⁾ Nakataki looma kujutlusi pauesart võimukorraldamisest, tekkivad poliitilised ideaalid ja

- 1) Кокомкин, Лекции по общему государственному праву, 1929. г., стр. 35.
- 2) " , op. cit., стр. 77.

ja nende ideaalide teostamiseks poliitilised süsteemid, poliitilised programmid.¹⁾

Viimaks püütakse ka riigivõimu kontrollida ja riigivõimu teostamisest osa võtta.

Seda saab esialgu teha ainult aadel, kui tugevam rahvaklass, hiljem - laiemad rahvahulgad oma esinduse kaudu.

Nii käib riigivõimu ratsionaliseerimisega koos ka riigivõimu demokraatiseerimine.²⁾

c. Loodusõiguslikekude õpetuste mõju demokraatismi arengule.
Loodusliku vabadus.

Loodusõiguse mõistet taunitakse ka antiinajal, kuid kunagi mitte selleks, et kaitsa tema abil indiviidi ühiskonna vastu ja ka kunagi mitte selleks, et indiviidi loodusõigustest tuleta-

1. Kокоркин, op. cit. lk. 44

2. " " op. cit. lk. 48

da ühki, nagu seda tegi loodusõiguslik
nool.¹⁾

Uue aja alul, nõideldes üügi ja kiiriku
võimude vastu ja eitades üldse igasugu-
seid autoriteete, hakatakse ääti just loo-
dust uueks autoriteediks tunnustama.

See toimub võib olla selleks, et kahele
esimesele autoriteedile midagi vastu fan-
na. Siiski uue autoriteedi olemine on
seletatav ka sellega, et inimeste tegevust
normeeriva positiivõiguse aluseks peab ole-
ti olema teatud kõrgem printsiip kui eeti-
lise tähendusega norm, ilma mille ta
positiivne õigus oleks vahelduvate sotsiaal-
sete konjunktuuride mõjul paratama-
tule lagunemisele mõistetud.²⁾

Nüü süs pöördutakse looduse poole. Oti-
takse juba oma loom, oma looduse poe-
lest õiglast.³⁾ Looduses eneses, inimese

1) Yellinen, Allgemeine Staatslehre, 1903. a. renek.
töl. Lhk. 916

2) Кошмаревский, Предвосхищающая демократия,
Lhk. 122.

3) Коркунов, Учение философов права, 1915. a.
Lhk. 142.

loodusliikudes omadustes, ~~õhitakse~~ ~~õhitakse~~
 kõrgemat loodusõigust - kõrgemat eeti-
 list normi, millele saaks ehitada posi-
 tiivne õigus.¹⁾ Seda loodusõigust leitakse
 inimese igaveses tungis vabadusele,
 võrdsusele, täielikule arenemisele, mater-
 jaalsele heaolule jne.²⁾

Vastavalt sellele, misrühmale neist ürg-
 tungidest omistatakse suuremat täht-
 sust ja misrühmale vastastikkuse suhtu-
 musse neid pannakse - tekitab üheda eeti-
 lis-polütilisi ideale.³⁾

Need loodusõigustlased, ~~mis~~ ^{kes} pöörasid
 vabaduse nõudele suuremat tähelepanu,
 pidades seda tähtsamaks loodusreahu-
 seks, ja seega indiviidi ka suuremaks
 loodusõiguseks - õigust vabaduse peale,
 need kas hakkasid näki, kui sündorga-
 nizatsiooni, üldse eitama või püüdsid

1) Коркунов, Учение философии права, 1915 г.

2) Аврамович, Кругом современного права ^{Ч. II. 143.}
 1909 г. Ч. II. 243

lepitada mõlemaid ja sellega jõudsid
välja, nagu Rousseau'gi, demokraatis-
mille. Seepärast olgugi demokraa-
tia tegelikult puudulikult saavutatav
kompromiss ürgi sündorganisatsiooni
ja indiviidi täieliku vabaduse va-
hel, süski demokraatismi tõukeks ja
lättenohaks oli loodusvabadus, ja te-
ma sihiks oli loodusvabadusele võrd-
se vabaduse säilitamine ühiskonnas.

Seda deklareerib ka Rousseau oma „Contrat social'i“ esimesel peaküljel: „inime-
ne sünnib vabana...“ ning koogu te-
ma „Ühiskondliku lepingu“ sihiks on
leida niisugune ühiselusvorm, niisugune
„assotsiatsioon, milles inimene saaks
alluda ainult iseendale ja seega jääda
sama vabaks kui enne ürgi loonist.“¹⁾

See ongi üleminek looduslikust vabadu-
sest teatud seisundile ühiskonnas,

1) Rousseau, Contrat social, venek. tõlge, lkn. 1.

2) „ „ op. cit. lkn. 13.

üleminek anarhiaalt-demokraatiasse¹⁾

Ka demokraatias, demokraatlikus riigis, peab inimene vaba olema, ja Rousseau arvates võib see vabadus olema loodusvabadusele ekvivalents.²⁾

Küümas püüab ta toendada oma skolastiliste võtetega ja metafüüsilise üldise tahe abil. Tegelikult aga poliitilised vabadused ~~hata~~^{on} kaugel sellest nii oma loomu kui ka suuruse poolest ja individuaalsed vabadused jäävad haurikult puhtaks deklaratsiooniks.

D. Ühiskondliku lepingu hüpotees.

Kõik XVII sajandi alul tekkinud lepingu teooriad on teatud mõttes filosoofilises mõtlemises võimule pääsenud ratsionalismiga ja individualismiga. Seejärest kõnnid nende erinevuste juures näevad nad riigis inimeste

1) H. Kelsen op. cit., lku. 5

2) Rousseau, op. cit., lku. 14.

vaba, mõistliku tegevuse tulest, tead- 18
tud sihtide saavutamiseks loodud
organisatsioon¹⁾. Nüü sama ka lähte-
punktiks on neil inimesed kes loo-
duslikus seisukorras vabad olid ja
kes võisid miiklikule seisukorrale üle-
minna vaid oma enda soovil²⁾. Seega
üik nende arvatakse järgi, võis tek-
kida ainult vahva üldisel tahtel,
teatud kokkuleppe, teatud akti läbi.

Nüüguust akti, millega lopetati
loodus seisukord ja miindi üle miikli-
kule nimetabki loodusõiguslik kool
ühiskondlikuks lepinguks³⁾.

Ühiskondlikust lepingust lähtuvad
omal ajal õige erinevad oma sihtide
poolt poliitilised õpetused. Nüüvät,
Hobbes tuletas temast absoluutse monar-
hia, Locke - konstitutsioonilise mo-
narkia, Rousseau - demokraatliku vabariigi.

- 1) Коковкин, Лекции по истории государственного права, lkk. 21.
- 2) Ноброфгусев, Ученые споры времени, lkk. 87
- 3) Esmein, op. cit., lkk. 170-171.

Rousseau näeb õieti ühiskondlikus lepingus kaks astet: kahva kui teeviku üksikindivüididest moodustamise akti ja mükliku organisatsiooni sisseseadmise akti. Tema ütleb, et „... enne selle akti uuemist, millega kahvas valib kuningaga, oleks rasulik olnud uuendada akti, millega kahvas on niisuguseks saanud, sest see akt panebamatul viisil käib esimese eel ja osutub peamiseks ühiskonna aluseks“¹⁾

Kuid kahvas on olemas siis, kui on saavutatud kokkulepe luma müki.

Peale niisuguse kokkulepe saavutamist tekib palju raskem probleem – müki organisatsiooni küsimus.

Rousseau, lähtudes vabaduse, kui kõrgema väärtuse, tunnustamisest küsib: kas võis kahvas koogu oma võimude üle anda kuningale?²⁾ – Ja vastab ise

1) Rousseau, op. cit., lkn. 19.

2) Rousseau, op. cit., lkn. 7-8

kategooriliselt - mitte! „Rahval pole millegi eest ennast müüa, sest kuningas ei anna oma alamatele ülespidamist, vaid vastupidi.“¹⁾

Seeja rahvas ei võinud ka kunagi teha oma väimu kuningale üleanda.²⁾ Ja ühiskondliku lepingu sisuks võis olla ainult see, et rahvas jääb igaveseks kõrgema väimu kandjaks - suurehääniks.

Kui ühiskondset inimajaloos sündinud akti tuleb kuidugi seesuguse lepingu olemasolu eitada, siis ei saa ei anna veel põhjust eitada selle hüpooteesi teoreetilist tähtsust.³⁾

Ka maales elus leiab ta osalist teostamist, sest ühgi väimu nationaliseerimine tähendab ka lepingulist suhtumust ühigisse. See teadlik lepinguline suhtumine leidis väljendust ~~ka~~

1) Rousseau, op. cit., lmk. 7-8

2) ibid.

3) Prof. Maimu loengud.

ja kiinitamist üksikaktides. Nisuguste aktidena olid Inglismaal kuningaja ja aadli vahel sõlmitud lepingud maksude kohta jne¹⁾:

Muidugi mida suurem osa vahvast suhtub ühigisse kui väiksel kokkuleffel loodud organisatsioonisse, seda enam leiab teostamist Rousseau ühiskondlik leping, olguqi mitte ühekordse aktina, vaid kui teatud suund ~~ne~~ ^{nelele} ja kui teatud auusaamine ühigi ja indiviidi vahelkorrast.

Lepinguline suhtumine ühigisse on aga ka praeguse aja teooriates teatud raja leidnud, ning ^{nende poolt} sihina püstitatud. Nii solidarismi ja kompromissi pooldajad ühtepuhku taarivad sõnu: „kokkulepe“, „leppima“ jne. Veel ligidam ühiskondliku lepingu teooriale on need, mis nõuavad ühigi õiguskorrale vahra õigeks pidamise sanktsiooni.

1) Prof. Mairuu laengud.

"Üldiselt aga meie ajal ei suhtuta üi-
gisse kui ainult teadliku töö saaru-
lisse; kuid natsionaalse elemendi kõr-
val tunnustatakse ka irratsionaal-
se elemendi olemasolu."

Prof. Aleksjev koguni ütleb, et
õigem oleks vaadelda üüki kahest sei-
sukohast. Peaks kahele küsimusele
vastust leidma: „kuidas tekib üük?
ja kuidas loodi üük?"¹⁾

Et aga nähtavasti, nende kahe lähte-
punktide vahel pole võimalik kindla jü-
ri tõmbamine, siis ka seesugune üügi
tekkimise küsimuse jaotamise kaheks
osaks pole otstarbekohane. Seda
enam, et tähtsamaks vaatlemisob-
jektiks ^{üügi} sotsiaalteaduste seisukohalt
jääb ikkagi teadlik element üügi-
võimude, üügiorganisatsiooni korral-
damises. Seda täendavad ka need teo-

1) Коконкин, оп. cit., лх. 35

2) Алексев, Труды по языку, 1930 г.
лх. 20.

mis ~~saad~~ näevad nügis teatud sihtide saavutamiseks loodud ühingu ehk konpouatsiooni.

3. Ühiskondliku elu siht demokraatsimi seisukohast.

Ühiskonna sihtis peab ^{olema} üldise huvivi kaitsmine, ja kuna demokraatsimi seisukohalt üldine huviseisab vabaduse ja võrduse säilitamises, siis ka ühiskonna sihtis on indiviidi vabaduse ja võrduse säilitamine! Selle sihi kohta ei oleud kunagi suurt vaidlust, sest ta vastab inimese ürgomadusele, instinktiivsele tungile vabadusele ja võrd²⁾usele.

-
1. Rousseau, op. cit., lkn. 48
 2. H. Kelsen, op. cit., lkn. 4.

Seepärast ka demokraatlikud õpetu-
sed omal ajal ei tundnud mingit
kompromissi vahendite valimises.

25

Neid vahendeid võib jaotada kahte
gruppi: 1) vabaduse ja võrdsuse säili-
tamine riigivõimu teostamisest osavõt-
misega ja 2) riigivõimu piiramise-
ga ning nõrgendamisega.

Esimest vahendit idealiseerib
Rousseau, teist - Montesquieu.

Rousseau arvab, et tema oma õpetu-
siga rahva suverääniteedist lahenda-
vad demokraatismi probleemi;

Montesquieu aga jälle - võimu jaota-
misega. Kuid riigivõimu piiramises
leiti ka teisi teid, nimelt indivii-
dile teatud vabaduse sfääri kindlu-
stamisega.

Kuna keskajal pakkus võimalust riigi (õieti kuninga) võimu võrdlemissiks feodaalide ja kiriku võimude, siis rõhutasid ka monarhi võimude pooldajad monarhi võimu piiriteedile. Bodin pani sellele monarhi võimude piiriteedile teoreetilise aluse oma ~~suveräniteedist~~ õpetusega monarhi suveräniteedist.¹⁾ Kuid vastuväetus monarhi suveräniteedile olid loodud ka demokraatlikud õpetused rahva suveräniteedist. Rahva suveräniteedi õpetusele kõige täielikuma kapi annab Rousseau. Tema lähtub sellest, et rahvas ühiskondliku lepingu sõlmides ei võinud kellelgi oma võimu üle anda.²⁾ Tema võis ainult oma võimude konkreetse teostamise kellelegi kätte usaldada.

2) Rousseau, op. cit., lk. 8

1) Коркунел, неформал французский монархизм, lk. 129

mitte kunagi aga oma tahet edellepoole
 nõuandada. See üldine tahe seega
 moodustab suveräänsust, ja kuna
 üldine tahe on Rousseau arvates
~~1)~~ nõuandamatu 2) jagamatu 3) krii-
 matu ja 4) püüamatu⁴⁾ - Siis nende
 tunnustega erineb ka suverääniteet
 igasugusest teisest võimust.

Nilpin ei arvatud enam suveräänitee-
 di all erilist võimu, vaid võimu
 omadust.²⁾ Yuuridilised tegevused
 viisid suverääniteedi mõiste viigile
 üle, ja tunnustasid vaid viigi-
 võimu suveräänsust kui sõltuma-
 tust ja algupärasust. Selle kõrvale
 aga vahva suveräänsuse mõiste vahva
 kui viigivõimu allika ja viigivõimu
 kandja, käsitlevad Prantsuse 1789.a.

1) Rousseau, op. cit., 22-26.
 2) Prof. Maimu Coenquod.

revolutionist alates, mida konstitutsio-
 ne, mis olid loodud demokraatismi
 põhinõttele? Nü tuleb konstantseeri-
 da et praegusel ajal taarvitakse so-
 na „suvemäriteet“ õieti kahes mõistes,
 tähendades sellega nii ühigi kõge-
 ma võimu kui ka kõrgema võimu
 ühigis.²⁾ Ja mis puutub vahva su-
 vemäriteedi mõistesse, siis selle
 all tuleb arvata ainult, et vah-
 vale kui ühigivõimu teostamise or-
 ganile kuulub tähtsam osa funktsio-
 nidest. Kui aga puuduvad positiivõign-
 likkud normid mis reguleerivad selle
 organi komplekteerimise korda, päde-
 vuse ulatuse ja ka võimu teostamise
 korda, siis jääb ka vahva suvemäri-
 teet puhtaks deklaratsiooniks.³⁾

1. Дурженевский, Пособие военному конейтучному заводу.

2. Кокошкин, оп. cit., стр. 200.

3. А. Мägi Rahvas ühigivõimu kandjana ja teostaja-
 na, 1934.a. lk. 8.

c. Püüginõime kiirendamine
ja nõuendamise.

a. Yndimüidi autonoomsus.

Yrikuliste õiguste ja vabaduste nõue käis
vastollu Rousseau õpetusega üldisest
tarktest.¹⁾ Sellele vaatamata deklaratsioonis
Prantsuse revolutsioon müüki kiirendamist.²⁾
See on arusaadav, sest, eritark,
olid mõlemad põhimõtted peaaegu
ainult deklaratsioonid, kuna nende vastolu
tähtsusega võis ~~nähtavalt tulla~~ ^{tähtsusega} ainult nende
rakendamise juures; teisens-
mõlemad vahendid näisid vajalikud
olevat praktilise elu seisukohalt.³⁾

Ajalooliselt põlvneuvad meesaja
irikulised õigused aadli privileegiõigusi-
dest, mis leidsid kiimistamist aadli ja
kuninga vahel sõlmitud artikles. (lepingu-
lise iseloomuga). Yrikuliste vabaduste

1. Duguit, Kõnetajate ühine ühine, 1908. a., lk. 448-9
2. Laaman, Yrik ja yrik Lestipõliseaduses, Dikun 1934. a. N 3
3. " , sp. eit.

areenemisele ja iseloomu kujunemisele mõjus ka reformeeritud eestiusk, eiti kalvinismi näol; sest inglise „vabaduste lepingud“ tunnustavad ainult Inglise kodaniku õigusi. Nad ei tea midagi inimõigustest.¹⁾

Ysikliikude vabaduste deklaratsiooni tähtsus oli liberalismi ja isiku autonoomsuse ideed. See pärast ka Prantsuse 1789.a. deklaratsiooni pole need võrdse-õaga sotsiaalseid õigusi.²⁾ Selle vastu 1793.a. aastal esineb juba erikohal võrdse nõue. Võrdse eelmine rõhutamine muudab isikuõigusi sotsiaalseteks õigusteks, sest ta nõuab üügi poolt ~~aktiivset~~ tegevust, sotsiaalse reformide läbiviimist jne. 1793.a. deklaratsiooni ~~§ 21~~ § 21 sisal-

1. ibid.

2. ibid.

elabki need õigused; Avalik taetus on püha kohustus. Ühiskonna kohus on taetada õnnetuid kodanikke, kas neile suurebrades töööl, või kindlustades ü'lalpidamist neile, kes ei saa töötada."

Seda laadiliste ühiskonna kohustuste, ja vastavate isiklike õiguste hooldamisele ja taetamisele, deklaratsioonid on juba kõrvale kaldunud sotsialismi poole.² Süüski nende õiguste kõrvale esinevad ka praegusaja konstitutsioonides isiklike vabaduste deklaratsioonilised sätted, millel aga, peale individualismi ja liberaalsmi õigeteaja nõõdamist, ei jääund mingit ~~konstitutsiooni~~ tegelikku tähtsust.

1. Laaman, op. cit., lmk. 101.

2. Hobropagueb, op. cit., lmk. 316.

5. Demokraatismi eitamise põhjused
1. Vabaduse ja võrduse mõiste
ebakindlus

Kelsen ütleb, et just nende mõlemate
ideede, vabaduse ja võrduse idee
süntees on oluline demokraatlikule
mõtlemisele - seega demokraatismile!
Süüsi pole see reegel nii lihtne.
Ainult teatud kindlad proportsioo-
nis ja vaheruumas võivad need
põhimõtted luua demokraatliku
mõtlemisviisi, mis ei haldub
ta kas sotsialismile ja vabadu-
se eitamisele või jälle anarhis-
mide. Ja seepärast, et vabade mõ-
nes punktis koguni äelda niilele
just tahetakse anda piiriteid kas
vabadusele või võrdrusele, seepärast
juba Rousseau proovinud nende suvust ja
vaheruumi kindlaniinimääritleda. Tema
vabaduse mõne seisab indiviidil?²

2. Uvropogzet, sp. eit., lkn. 225.

1. Kelsen, 1 sp. eit., lkn. 4.

mitte allumures teise võimule ja võrdm-
se all ta mõistab võrdsust seaduse
ees (ka võrdset võimalust osa võtta üügi-
võimude teostamises).

Selles punktis ei käi vabaduse ja võrd-
suse ideed teineteiselt vastu, nad koogu-
ni olenevad teineteisest ja mõlemad
esinevad demokraatismi oluliste eeldus-
tena.

Kuid nõne vabaduse jäuele parteide
võitluses näitas kuivõrd ka selle (vaba-
duse) mõiste sisu on laiendatav:

Nii näitaks, asutakse seisukohale, et
võrdsus seaduste ees ei anna veel tege-
tegelikult võrdset vabadust, sest va-
nem privilegieritud rühma gruppide jää-
vad siiski parematesse majanduslik-
kudesse tingimustesse. Siit aga tekib
mõte indiviidide vabadusele võrdsete
võimaluste, võrdsete tingimuste

Kelsen, op. cit., lhk. 4.

Ноброгисев, op. cit., lhu. 253, 316, 347

"

"

lhu. 336

loomisest.¹⁾ Selles suunas areneski inglise liberalism, mis algas täieliku vabaduse ja üügi mitte vahelise igamise nõudmisest ja siis, paljude võitluste tagajärjel, astus sotsiaalse iseaduse andluse kaitsemisele.²⁾

Süüaega juba varake püüdi toimata võrdsete võimaluste loomise ja lihtsa tasandamise vahel; seda enam, et igasuguste sotsiaalsete reformide tähtsimeks taurilike vahenditeid (kapitali jne) saab ainult rahva käest, hankimiseks igasuguste maksude ja kohustuste raual.

Nii üks teise kõrval arenedes satuvad vabadus ja võrdsus teatud punktist alates üksteisega vastolu.³⁾ Kõrva poliitilistest süsteemidest, mis lähel võrdsuse teed mööda, tema viimaste loogiliste järeltulsteni

1) Hobbes, op. cit., lkn. 316. ja 338.

2) " " " lkn. 334.-335.

3) " " " lkn. 311.

jõuakvi niigi absoluutse ülevõime tumus-
tamisele võrdsete ja võhetaoliste indiviidide
de üle; niisama nagu vabaduse idee pa-
ratamatuks loogiliseks järjelduseks oleks mitte
demokraatia vaid anarkhia.

B. Priigi sihid demokraatis-
mi seisukohest ja toepoolst.

Kui lähtuda sellest definitsioonist: „üks
on territoriaalne korporatsioon“ ehk üks
on territoriaalne siht ühine süs niigi si-
hiks peaks tunnustama üldhuvit.“

Niidiugi üldhuvide korral püütakse
saavutada ka eri- ja gruppi huvid, süski
just üldhuvit olemasolu tõttu leiab
üks, niigi ükskord tunnustamist vahva
poolt, ja ainult üldhuvit teeb niigist
selle teuviku, mis ta on. Milled seisab
üldine huvit? Rousseau arvamus, et
üldine huvit seisab vabaduse ja võrd-
suse sailitamises². Kui võrd see vastab
tegelikule üldisele huvile, näitens, praegusel silmapilgul

-
- 1. Prof. Maimu loengud
 - 2. Rousseau, op. cit., ltk. 48.

sellele küsimusele pole kerge vastata. Esiteks, on selle üldhuvi sisu muutlik ja, teiseks, vaske tema väljendamiseks teed leida.¹⁾

Mis puutub just üldise huvi sisu muutamise kohta ja seega ka ühgi sihtide ja konkreetsete ülesannete muutmise kohta, siis pikema aja vältel paistab see küll silma. Nüü omal ajal hoolitsetakse ühik peamiselt ainult sise- ja välismahe eest ning õige vähe tegeletakse teistel aladel.²⁾ Selle vastu meie ajal on ühgi kompetentsi kuuluvate alade arv palju suurem ja ta tegevus intensiivsem: ühgi kätte läheb koogu ühigipmajanduse reguleerimine, kodanikkude kasvatus jne. jne.

Et ühgi võimal oli jätud mõned ühigid mõtet teha seda ainult oma kasu pärast, siis tähendab see, et ühgi

1. Bryce, The American Commonwealth, II, lkn. 354.

2. Бундсратов, Очерк государственного права, 1915 г. лkn 16.

segamist nendesse aladesse nõuab rah-
vas, et see vähemalt vastab rahva
teadliku enamuse anusaamisele üldi-
sust huvist

Süüski pole võimalik, et inimene loo-
baks oma igavesest hingist vabadusele
ja seega ka vastumeelsust igasuguse
võimu vastu. Ta püüab endiselt kaits-
ta oma autonoomsust, endamäärampi-
se vabadust¹⁾.

Seejärel kõhkleb ta millega parem efp-
pida: kas sellega, et jäädes hea hoolit-
semise alla kaotada osa oma vabadu-
sust või jälle katsuda omal jõul,
ilma üügi abita, saavutada oma sih-
te ja seega säilitada ka oma vabadus.

Seda väidet tõeudab see asjaolu, et
just majanduslikult enam võima-
lusi omavate ja hauriduse läbi oma
mõtlemisviisi iseseisvaks saamise

¹⁾ Kelsen, op. cit., lkn. 4.

37
vahel leidub rohkem liberaalsmi pool-
dajaid. Kuna rahva vaesemate ja enam-
teistest sõltuvuses olevate klasside ena-
musel on rohkem meelejärgi riigi
hooldamine. Tugeramale riigi hool-
damine on vast ainult tülikas, nõrge-
male aga -kaibeks. Suupärasit mida
laiemad rahvahulgad võtavad osa riigi-
güüri teostamises (eriti tööliskond,
sest põllumehed juba oma tööala iseloo-
mu tõttu esimestest palju isereisvemat),
seda enam kaldub riik liberaals-
mist sotsialismile.

Tegelikult üldine tahe peabki olema
mürgisugune kompromiss nende kahe
suuna vahel. Konstitutsioonide koos-
tamisel piiratakse seda määratleda
esiteks riigiorganite kompetentsi kind-
laks tegemisega ja teiseks indivi-
di mitmesuguste õiguste deklaratsioonide

sega. Seega demokraatismi põhimõtte abil saavutatakse ainult osa sellest, mida arvatakse üldturvide all.

Kultuuri arenemise mõjul ja harj-
nuse läbi kasvab inimestel võne
majandusliku paremuse järgi. Aega-
mööda esitatakse seepärast demokraa-
tiale ikka uued nõuded majandus-
liku taseme tõstmise suhtes. Nii
tekib üha probleeme sellekohata kui-
võed demokraatlik võimukorralda-
mine ühes liberalismi sihtide
saavutamisega saab ka uusi ülesan-
deid täita. Ja nimaks missugune
demokraatia võnn sellele
enab oleks vastav. Need ongi
demokraatismi probleemid meie ajal.

Üldine tahe ja enamus
põhimõtte.

39

Ühiskondliku lepingu teooriate (ka
Rousseau oma) järgi üldine tahe
peaks tekkima ühiskondliku lepin-
gu sõlmimise protsessis - ja sel
silmapilgul kujutab ta endast
kõikide taht, kõikide üksmeelt,
sest kõik soovivad üht ja sedasa-
ma: luma üüki!

Kuid on arusaadav, et üksmeel
on õige haruldane asi. Mis siis
juhtub üldise tahtega edaspidi?
kas ta võib kaduda? ja kui mit-
te - siis onida ta väljendab ja
kes teda väljendab? Üldise tahe

1. näit. Rousseau, op. cit., lkn. 12.73.

tähe eitamine oleks äieti miigi eita-
mine, sest viimase paratamatuse
tingimuseks üldise tähe olemasolu.¹⁾

Sest, kui ei oleks miisugust punkti,
milles kokkulaangensid kõikide hu-
vid süs ei saaks ka miik kui üld-
hunnide teostamiseks loodud orga-
nismatsioon eksisteerida.²⁾

Sepäranast ei saanud ka Rousseau
astuda teisele seisukohale. Ya kui
ta ei taha enamuse tähet kui
miisugust tunnustad üldiseks tähteks,
sest üldine tähe peab olema exi-
matu ja tärsfoolest kõikide tähe,
süs loobki ta oma "üldise tähe"
metafüüsiline olevuse, keda peab
otsima ja keda leiab enamuse

1. Yelistrator, Oepk rooydapehemo ro nraha, lnu. 27
(ise ta ude ei poolda)
2. Rousseau, op. cit., lnu. 22

kui ta käib teatud reeglite järgi
 kui ta ei vaheta üldist taht oma
 enda (kannuse) tahtega.

Küsimusele „mida kujutab enesest
 üldine tahe?“ vastab Rousseau järg-
 miselt: „võtke ... soovidelt nende
 plussid ja miinused ära, mis õieti
 kustutavadki üksteist, ja saate ül-
 dlise tahe.“ Üldine tahe pole käi-
 nur, poolte kokkupuukamiste ja indi-
 viduaalsete erinevuste tulemus, vaid
 püsiv element mis on oma me iga
 üksiku indiviidi tahtele.²⁾

„... Üldine tahe... on summatud üld-
 huvidele, erimehe (isikide) tahe aga
 erihuvidele...“³⁾ Ja kui sel ajal

1. Rousseau, op. cit., lhek. 25-

2. Novgorodcev, op. cit., lhek. 27.

3. Rousseau, op. cit., lhek. 25-

millal küllalt teadlik rahvas võt-
 tab vastu otsuse ei oleks kodanik-
 kude vahel mingit läbikäimist,
 siis vaatamata väikeste erinevuste
 suurtest arvust, oleks üldine tahe
 leitud." ¹⁾

Seega on üldise tahte õigeks väl-
 jendamiseks tarvilik, et ürgis pum-
 duksid igasugused erainimused, era-
 hmi alusel loodud organisatsioonid,
 sest siis saaks iga kodanik oma
 häält andma ja otsustama ainult
 oma enda arusaamise järgi. ²⁾

"Need tingimused on vajalikud
 selleks, et üldine tahe õige oleks
 väljendatud, et rahvas ei saaks
 eksida, et tahrast ei petetaks." ³⁾

1. Rousseau, ibid.

2. " ibid.

3. " ibid

Tegelikult üldhuride ja erihuride
 vahel pole võimalik misugune
 piiristamine, nagu seda arvab
 Rousseau ja tema kriitikumid
 pole küllaldaared tegeliku elu seis-
 kohalt. (Näiteks, riigikaitse - väim
 arvata, et selles ühtuvad kõikide
 hurid, süski mitte, ka riigi kait-
 ses pole kõik kodanikud võrdset
 huvitatud, sest ei saa võrrelda
 siin põllumees mõnigiüksel sõja-
 müsti valmistava vabrikandiga,
 kes saab sõjas kasu ja võib
 ise mujal omast kapitalist ela-
 da). Teisels, tingimus, et iga
 üks hääletaks ainult oma iirikliku
 arvamusse järgi on teostamatu
 ja vaevalt kontrollitav. Seepärast
 ka üldise fakte leidmine väim-

eni moodustamine (Norgonadeer) jääb
vaid ainult teatud piirini lahenda-
datavaks probleemiks.

Ja tegelikult elus kus iga sil-
mapilk leidub asju mis tauris
vähra hääle taurisele panna ei üäs
Frouseangi mingit teist teed kui
vahuldada enamuse tahtega.

Aga miks just enamuse aga
mitte vähemuse ja paremuse seial
üldise tahte ja mis saab siis kui
enamuse ühtepikkuseks ei või ei
taha üldist tahtet otsida?

-Jääb enamuse tahe. Ja teda
tuleb hinnata kui omaette taht.

See enamuse probleem oliqieri-
meseks minis millele komistas
demokratism.

Ydealistlik vool püüdis enamuse tahtet tunnustada kui teatud kompromissi, rõhutades, et see ei ole ainult enamuse taht, vaid kõigide tahtest loodud kompromiss (Kelsen).

Teine vool aga ei näinud selles midagi muud, kui enamuse jõu väljendust, kui enamuse taotset ülevõimust. Nii, näiteks, Tocqueville arvab, et enamus jääb ikka enamuseks, kellel omad raated ja kiired olemas, ja seepärast nõuab ta indiviidi huvide kaitsmist igas miigis.¹⁾ Nii sama arvabki Duquiti. Teöpoolest taotledes ainult arvule võib endale koguni ette kujutada demokraatiat.

1. Tocqueville „De la democratie en Amerique, II. ch. VII

tünnanniat ehk despotiat millel näiteks 99 käntavad üht. Sel kowral ei oleks enamuse printsiibil mingit eetilist väärtust, sest üks 99 võim ühe ühe on õigustatum kui ühe võim 99 üle.¹⁾ Seda enam, et 99 juba faktiliselt on ühest tugevamad. Seega arv kui nõuqume ei või olla õigluse kriteeriumiks.²⁾ Koopi's teine asi kui arvus väljendatakse lähemini ideaalile-sihile. Umbes sellel seisukohal seisab Bentham kes demokraatias esineva enamuse jõhivõtte lahendab vastavalt oma õpetusele õiglusest. Kui õiglus tema arvates seisab selles, et võimalikult enam inimesi saaks võimalikult

1. Norqorodeev, op. cit. lkn. 224-225-

2. " ibid.

õnnelikumaks, siis sellest järel-
 dub, et, kui nad saavad õnneli-
 kumaks, näiteks, niigi võimuk-
 susega või vabaduse saamisega,
 siis ka demokraatismi väärtus
 seisab selles, et ta püüab või-
 malikult suuremale osale rahvas-
 vähemalt enamusele anda seda
 õnnet; seega teostades õiglust.¹⁾
 Umbes samal seisukohal on
 Kelsen, kes ütleb: „ainult mõte,
 et kui juba kõik, siis vähemalt
 võimalikult rohkem inimesi saak-
 sid vabad olla, see tähendab,
 et võimalikult vähem jääks
 vastolli sotsiaalse korraga, võib
 enamuse põhimõtte mõistlikule tule.²⁾

1. Bentham, Letters to Caunt, 1822 a. III jäänk
 lmk 314-316
 2. Kelsen, Allgemeine Staatslehre, 1925 a.
 lmk. 23-24

Ja Norjorodeer eriti rõhutada
 siin, et enamus põhimõtteid on
 vaid siis mõtet kui ta teenib
 teist väärtust. Et aga see
 printsiip on üks neist lihtsatest
 ideist, mis nõuavad otseselt
 vasturõtmist selle tõttu et ta
 kellelegi ei anna privileegiume,
 vaid asetab kõike võrdsele tin-
 gimustele. 1) Seejärest ei kehtu
 muudki põhimõte mingit suurt
 lahkavannust.

1. Norjorodeer, op. cit, lmk. 222

"Üldine tahe ja erisus.

Rousseau seisukoht on üldine tahe nõuandamatu" ja kuna seadus on üldise tahe deklareerimine, rahva tahe väljendamine, siis ei saa seda teostada keegi muu kui ainult rahvas ise.²⁾ Seega ka seadus mis pole rahva poolt vastu võetud pole seadus.³⁾

Ka Rousseau hilisemad järglased nõudsid rahva osavõtmist seaduseandluses kuid juba mitte nii sellepärast, et nägid üldises takes absoluutset õigust, nagu Rousseau, vaid tunnustades selles rahva õigust, rahva poliitilist vabadust.⁴⁾

Kuid see on ikka ja alati olnud et nende kõrvale kes annavad

1. Rousseau, op. cit., lkr. 22.

2. " op. cit., lkr. 90

3. ibid.

4. Probopoguel, op. cit., lkr. 180

eeldust ideedele ja kindlatele põhi-
 mõttele on palju neid kes pöörä-
 rad enam oma tähelepanu elu prak-
 tikale. Nii näiteks, tunnustades
 sama väärtust - vabadust ja kogu-
 ni vahva osavõtu riigivõimude teos-
 tamises lähtub Montesquieu hoopis
 teistest seisukohtast ~~st~~ nende
 kohta käivate küsimuste lahen-
 damisel. Montesquieu jälgib
 Inglismaa riigivõimude tegeliku
 korraldamist, teeb sellest oma
 järeldused, et vabadust saab
 kindlustada võimude jaotamise-
 ga jne. Nii sama, võib olla
 veel suuremasti kontrastina
 Rousseau optusele on aga tema
 suhtumus esindusse. Ja ütleb,

et rahvas, nollale kuulub kõrgem
 võim võib teha kõike seda, mida
 ta saab normaalikult, täielikult
 teha, ja mida ta saab täiesti s.o.
 leida vastavaid vahendeid —
 nimetada oma valinikke!

Tegelikult juba viigi territoriumi
 suurese ja teiste tingimuste tõt-
 tu ei saanud demokraatiline Pruss-
 aan nõudmistele vastavalt kujus suurt
 levikut. Elutingimuste tõttu tuli
 rahuldada erindusega, süüsi ke
 rahvaerindus leidis toetamist teo-
 keetike poolt. Nii väärivad et
 et otsustades otseselt rahvas peetak
 arvates, et ta ise teeb seda otsuse
 sest tegelikult teevad seda süüsi
 need kes oskavad heale sõnadele

1. Montesquieu, Dux zakonov, kn. II.

endale enamuse meelitada jne.?)

Kui aga esindus on läbipaarselt,
mis alusel tuleb teha tuntuks linn.

Bürooklas elus diferentsseeruvad
kodanikud huri gruppidesse. Ühed
neist on enam ideoloogilisel alusel
tekkivad, neid saab nimetada
parteideks. Teised jälle tööjaotuse
tõttu tekkivad, enam majanduslik-
kudel-huridel diferentsseeruvad
grupid. Looleliselt on muidu-
gi arusaadav miks just parteid
esitavad oma esindajaid, sest
neile oli selge mitte ainult mil-
les seisab rahva huri, vaid ka
kuidas võib seda rahuldada,
sest neil olid oma programmid
rüürielu korraldamise kohta.

1. Esmeim, sp. eit., lrv. 274.

Ja et isoleeritud inimesel poleud
 mingit tähtsust parteide kõrval,
 siis kuulsid nad enam-vähem
 kõik parteidesse vähemalt nime
 pidi. Et igasugune vahva dif-
 ferentseerumine teistel alustel
 keei mitte ilmavaade, mitte üi-
 gi sihtidesse suhtumise alusel
 ei anna vahvaesindusse teadli-
 ku elementi nende sihtide see-
 rutamise vahendite oskava ja
 programmi omava, see annab
 föhismõttelikult parteide esin-
 dusele eelistust. Kuid jällegi
 praktiline elu näitas, et tegeli-
 kult asi on palju keerulisem:
 parteid mis oma nime pidi võib-
 olla jälgivad üldisi huviseid

Tegelikult on süsai majanduslikul
 alusel differentseerunud ja era
 gruppi huvisel jälgivad." Veel hal-
 vem, et parteide eesotsas seisa-
 vad tihti mitte küllalt vasta-
 vad inimesed kes vaha ja au-
 eest fäidavad oma ülesandeel.
 Erida teisi tingimusi ja omadu-
 si mäsikü määsarel ajal par-
 teide eitamine, partei süsteemi,
 ja sellega koos ka parlamen-
 tarismi, kuitikad. Misu arva-
 tes, kui juba vaadata fukit teoree-
 tilisest seisukohast, siis idee vaxen-
 damatuse või ebaõnnestunud
 vaxendamise pärast ei tohiks
 teda veel põhimõtbelikult eitada,
~~mit~~ eelistades teisi ainult nen-
 de vaxendatavuse pärast.

II Praktiline osa.

1. Demokraatismi teostamine tegelikus elus.

A. Olene ja erindusliku demokraatia.

Rousseau järgi suurematele on
võõrandamatu ja seega rahvas
ei või oma võimu sellele üle
anda." Tema nõuab, et vähemalt
seaduseandluse kuuluse rahvale.

Süüski see suguse üügi organisatsioon
pole suuretes üürides üüldse teosta-
tar. Teisel poolt osa demokraa-
tidest - teoretikutest arvavad, et

1. Rousseau, op. cit., lüh. 4, p. 8

rahvas paremini saab oma huvid
kaitsma saates esinduse! See oli
küll Rousseau'le päris rõõmas ja
~~neguni~~ ~~vastuväär~~ seisukoht, süs-
ki tegelikus elus lei'dsid nad mõ-
lemad teostamist üs teise kõval.

Nii tekkisid niimaks need unepä
konstitutsioonid, mis oma ideaalis
tunnustasid Rousseau õpetust ja püüid
seda deklareerida sõnades: "üügi-
voim on kogu rahva käes" jne., ja kon-
kreetses teostamises nägid võima-
lust vaid üügi aktiivkodanikkonnale
jätta mõned võime teostamise funktsio-
nid, kuna kõik ülejäänud ^{läks} rahva
esinduse kätte. Et aga demokraatio-
mi lähtekohaks ja tõukeks oli tung va-
badusse, süs püüdi sellejuures nõrgen-
1) Hobbes'aguel, op. cit., ltk. 97.

dada riigivõim, eriti aga riigivõim
 täidesaatva võimu oqami. Viimane
 mis aga parlamentaarismlle, mis XIX
 sajandi lõpul ja XX alul võtab eri-
 list hoogu ning just võim nõuka-
 se tõttu kutsus varem või hiljem
 rahva pahemeelt.

B. Esindusliku demokraa- tia põhitüübid.

Demokraatliku printsiibi järgi on
 rahvas ainuke teeline ja erialgne riigi-
 võim kandja. Tegelikult annab rah-
 vas võimu teostamise volinikeude
 kätte. Sellest võib järeldada, et
 nii üksik-isk, ka monarh, kui ka
 kolleegium võib esineda rahva
 volinikuna. Süüsi see alles ainult
 teooria, sest võimatu, et üksikisik
 saaks rahvatahet teada ja teostada,

kuid ka kollegium ei tee seda ideaal-
 selt, süski temale see see kergem.
 See püüab ka Rousseau nõuend, et
 vähemalt seaduseandlust teostaks
 rahvas ise. Sellest müüdi aga veel
 teisele kompromissile; kui rahvas
 seda ei saa teostada, siis vähemalt
^{teostagu seda}
 rahva esindus, ja tingimata kollegiaal-
 ne rahvaesindus peab olema seaduseand-
 liku võimu teostajaks. See on tuleks
 tunnustada demokraatismi põhimõtte-
 te olemasolu neis riigiorganisatioo-
 nides, kus ^{vähemalt} seaduseandlus kuulub
 rahva esindusele. Nii tuleks välja
 ainult konstitutsioonilises monarchias
 võimalik demokraatism.

Selle järgi missuguses rahkonnas
 on seaduseandlik ja täidesaatev
 organ ühine, jaotataksegi nii kons-

Sihtsioonilised monarhiaad kui ka
 vabariigid kõige pealt kahesu-
 giks: parlamentaarsetes ja konsti-
 tutsioonilistes, ehk unitaarsetes
 ja dualistlikes. Nii esimese kui
 ka teise definitsiooni aluses on
 väetud kriteeriumina nende sõltuvus
 või sõltumatus üksteisest. Siiski
 unitaarsuse mõiste on laiem kui
 parlamentaarsete mõiste, sest
 unitaarsuse alla saab paigutada nii
 parlamentaarsu kui ka presidiaal-
 su põhiniot (mis tehendab ^{koon-}koon-
 dumist täidesaatva organi kätte)
 See vastu parlamentaarsete vii-
 tatakse niisuguse süsteemi, kus on
 võimalik täidesaatva võimu koon-
 dumine seaduseandliku organi-
 — parlamenti kätte.

2. Demokraatiomis põhimõtted
Eesti Põhiseadustes.

Rahva suveräänsuse deklaratsioonide,
rahvas ühikuvõimude teostava organi-
na ja rahva esindus ühikuvõimude
teostavate organitena Eesti kons-
titutsioonilistes aktides üldse
ja Põhiseaduses eriti.

Rahva suveräänsus põhisea-
dustele eelnevatel konstitutsioonilis-
tes aktides.

28. novembril 1917. a. „Maanõukogu
otsuses kõrgemast võimust“ öeldud,
et Maapäev kui demokraatlikult
valitud maa ja rahva esindus
Eestis otsustas ennast tunnustada
kõrgemaks võimude kandjaks!

28. veebruaril 1918. a. „Manifest kõigile
Eesti maa rahvastele“ kuulub

-
1. Üldotsus „Eesti Vabariigi konstitutsioonilised aktid, Põhiseadus ja Rahvuskoogu Otsis.“

Besti iseseisvaks demokraatlikuks
vabariigiks, milles koguvaldaval võim on
kavvanäes Pääste Komitee näol."

Asutava Kogu pidulikul koosolekul
19. mail 1919. a. vastu võetud artik-
listimaal iseseisvusest ja riigipar-
lamest „Besti Asutava Kogu, kes meie
kavva üldise, ühetaolise, otsekohese ja
salajase häälitamise teel proportsionaal-
selt valitud, sugu, usu ning kavvase
peale vaatamata, ja kus on esitatud
kõik meie poliitilised ja üheli-
sed voolud, kuulutab Besti kavva
suvareidänsed taktmist ilmutades
pühalikult kõigile maailma kavvaste-
le, et eelmainsitud artiklid avaldavad
Besti kavva ~~kindlat~~ kindlat ja ümber-
lünkamata taktmist, et Bestimaa
..... on iseseisev riigiparlamente demo-
kraatline vabariik." 2)

1. Riigi Teataja 1919. a. Nr 1

2. Asutava Kogu protokollid I istung-
jätk, nr. 480.

4. juunil 1919. a. Asutava Kogu poolt vastu võetud Eesti Vabariigi ajutises korras kehtes esimeses paragrahis määratud: „Eesti on iseseisev riippumata demokraatlik vabariik.“ § 9. järgi „Eesti Vabariigi kõrgem võim kuulub Eesti vabariigis rahvale. Rahva nimel ja tema valikul teostab kõrgemat võimu Asutav Kogu. Kuid tegelikult on antud võimalus ka rahvale üldisvõimu teostamiseks, nimelt § 13. järgi „Asutava Kogu seadused, millel edasilükkamatuse iseloom juhtub, peavad ette panda ma rahvale vastuvõtmiseks ehk tagasilükkamiseks, kui 25.000 liäälisõiguslist kodanikku ehk 1/3 Asutava Kogu liiketest seda nõuavad. Asutav Kogu määrab tingimused ja tähtajad, mis rahvahääletamisel

tulevad täitmisele võtta." — Seega on
 sissenõetud rahva hääletamise institut.
 Sama §-i järgi kuulub rahvale
 ka seaduste algatuse õigus: „besti ko-
 danikkudele kindlustatakse seaduste
 algatuse õigus, kui sellekohane ette-
 panek tehakse vähemalt 3.000 hääle-
 õiguslise kodaniku poolt, noivas, mis
 lähemal määratakse sellekohases sea-
 duses.”

Need rahva suureaänsuse põhimõt-
 ted mis esinesid besti esimestes
 konstitutsioonilistes artiklides olid
 ka põhiseadustes hiljem läbi-
 viidud. Nüüdama oli olnud
 rahvale, kui ürgi võime teostava-
 le organile (kuni meie viimase
 põhiseaduse vastuvõtmiseni) kolme
 funktsiooni täitmine: esinduse va-
 limine, seaduste algatamine ja hääletamine.

1) Asutava kogu protokollid, I istungjärg
 veeq 1001.

A.

15. juunil 1920. a. Asut. Kogu poolt
vastuvõetud põhiseadus.

64

Põhiseaduse sissejuhatava osa sihtiks
on ära määrata neid üldisi põhi-
mõtteid ja sihtjooni, milledest põhi-
seadus peab kinni pidama; ning mis
võiksid olla ürgiorganisatsioonide juhtnööriks
neis küsimustes, mis seadustega pole
lähemalt lahendatud."

See sissejuhatatus on tehtud see juures
vahva nimel, ning temas deklareeri-
takse, et "Eesti vahvas, kõikumatus usm
ja vankumatus tahtes luma üüki, mis
on vajatud õiglusele ja seadusele ja vaba-
dusele, - - - võttis vastu ja määras
Asutava Kogu kaudu järgmise põhiseadu-
se: "7

Seega on kogu sissejuhatusest näha,
et selle põhiseaduse loofad lähtusid
vahvasureäänsuse põhimõttest

- 1) Asutava Kogu protokollid, IV istungjäru vaxg 694
- 2) Põhiseaduse sissejuhatav osa, A. K. protokollid
IV istungjärg. Veltg. 1485.

Demokratismi põhimõtet väljendab ka §1, milles on öeldud, et „Eesti on iseseisev riippumatu vabariik, kus riigi-voim on rahva käes.“ Et see § ei jääks puhtakuuliseks deklaratsiooniks peab ~~see~~ rahval võimalus olema riigivõimu teostamiseks. Selle jaoks peab põhiseadus sisaldama ühelt poolt norme, mis annavad rahva suureäänsuse mõistele normatiivse rakenduse ja, teiselt poolt ei pea põhiseadus sisaldama norme, mis muudaksid mõtteuks rahva suureäänsust deklaratiivne õiguspoliitiline põhimõtte selles põhiseaduse sõnastuses!

Analüüsides rahva suureäänsuse põhimõtte normatiivset sisuladust näeme, et normatiivse sisuladusega mõistena tuleb see põhimõtte rakendamisele ainult rahva kui riigivõimu subjekti

- 1) A. Mägi, Rahvas riigivõimu kandjana ja riigivõimu teostajana, 1937.a. lkr. 4.
- 2) ibid.

sest tegelikult teostada ühikõikum
saab vahvas ainult oma aktiivkoda-
nikkonna ^{ja aktiivkodanikkonna} poolt valitava esinduse kaudu.

Seega kõigepealt tekib küsimus: kes kuulub aktiivkodanikkonda? — § 24 järgi kuuluvad temasse kõik hääleõiguslikud eesti kodanikud. „Hääleõiguslik“ aga on „iga kodanik, kes saanud kakskümmend aastat vanaks ja on olnud vahetpidamata vähemalt ühe aasta Eesti kodanondsuses; selle juures ~~pega~~ siis ei pole hääleõigust veel: „1) kes seaduslikkus korras on tunnustatud nõudma- või hullumeelseks ja 2) primordiale, kurt-tummadel ja pillajatel, kui nad on eeskostmise all. Hääleõigusest jäetakse ilma ka mõned lühid kiritegijaid Riigikoogu valimiseaduse põhjal. (§ 28).

Nii siis aktiivkodanikkonda ehk vahvas

riigivõime organina on põhiseaduse
 ülaltahendatud §§-dega määritletud nii
 positiivselt kui ka negatiivselt. Milles
 seisab rahva riigivõime teostamisest
 osavõtmine? § 27. — deklareerib, et,
 „riigivõime kõrgemaks teostajaks on
 rahvas ise oma hääleõiguslike
 kodanikkude näol.“ Üksikajalikumalt
 määritlevad rahva kui kõrgema rii-
 gi organi pädevust §§ 29 ja 34.

§ 29. — sisaldab rahva pädevusse kuulu-
 vate funktsioonide loetelu: „1) rahva-
 hääletamise, 2) rahvaalgatamise ja 3) Riigi-
 koogu valimise.“ näol. Selle juures
 § 34 piirab rahva tegevust, loetle-
 des rida akte, mis ei kuulu rahva-
 hääletamisele ega või rahvaalgatuse
 korras otsustamisele alla.

Üksikajalikumalt määritlevad rahva
 hääletamise teostamist §§-id 30, 31, 32
 33, 34, 36 ja 37. Rahvahääletamine

jate enamuse eelnõu vastuvõetaks; omandab ta seadusliku jõu (§ 31). § 36-ndas on määritletud missugustel alustel toimub Riigikogu valimine. - Riigikogu valitakse üldisel, ühetaolisel, otsekoheisel ja salajal hääletamisel proportsionaalsuse põhimõtte alusel (§ 36)

Kaudselt teostab rahva oma võimu aktiivkodanikkonna poolt valitud esinduse - parlamendi kaudu.

Riigikogu on 100 liikmeline. Teda valitakse kolmeks aastaks ülaltähendatud alustel (§ 36). Selle juures § 37 järgi: "Õigus Riigikogu liikete valimisest osa võtta või ennast Riigikogu liikmeks valida lasta on igal Eesti kodanikul, kes on hääleõiguslik."

Riigikogu teostab kõrgema seadusandliku organina niid tema pädevus oma palju laiemal ulatusel.

§35. jäägi tegutses Riigikoogu rahvaesindajana
na peamiselt saduseandluse alal.

Süüski teiste §§-ide järgi saab kindlaks
teha, et Riigikoogule kuulub ka rida
funktsioone teistelt aladelt. Ta mää-
rab üügi sissetulekute ja väljaminekute
eelarve, otsustab laenude tegemise (§52),
teostab üügiarutiste ja ettevõtete ma-
jandusliku tegevuse ja üügi eelarve
täitmise kontrolli tema poolt ametisse-
seatarate vastavate asutuste kaudu (§55),
teeb otsusi sõja ja rahu kohta ja
kinnitab rida mišmesuguste iseloo-
muga Vabariigi Valitsuse otsusi.
Süüski suuremaks R.K. puini loogi ümber,
on, et ta kutsus ametisse ja vabas-
tab Vabariigi Valitsuse ja et Vaba-
riigi Valitsusele pole antud mingit
vahendit R. K. võimu fikseerimiseks.
Selles väljendub see talde saatra või-

mu teostava organi sõltuvus parlamendist mida nemetatakse parlamentaris-
miks või koguni parlamendi valitsemiseks kitsamas mõttes

Vabariigi valitsus on täiesti sõltuv parlamendist. Lähemalt tema päde-
gust määritlevad §§-id 60, 80, 81, 82. Ja seisab üldiselt, nagu seda näeme § 60-dast "rügi sise- ja välispoliitika juhtimises, hoolitsemises rügi välise- ja sisemise rahu eest ning seaduste täit-
mise eest."

Mis puutub kohtusse, siis kohtutes demo-
kratism saaks vahendust leida ka rahva osavõtmises kohtumõistmisest ja kohtu sõltu-
matuses. Mis puutub nendesse nõudmistesse siis § 68 järgi: "Õiguse mistõmist Eestis teostavad oma tegevuses rippumatud kohtud"
Nüüdama olid põhiseaduses ettenähtud vande-
kohtud (§ 73) Tegelikult järgi see § 73 teosta-
matus. Viimased põhiseaduse §-id sisal-
davad põhiseaduse muutmise kohta käi-
vaid sätteid. § 87. järgi põhiseaduse

muutmise algatamise õigus on vahval
 rahvaalgatuse korras, kui ka Riigiko-
 gul hankilikus korras. Ka põhiseadu-
 se muutmise otsustab rahvas vahva-
 häälteusel, olgu see algatatud kas
 rahvaalgatuse korras või Riigikogu
 poolt. (389)

Et rahvas oma aktiivkodanikkonna kaudu
 saab algatada põhiseaduse muutmist
 ja, et tema jääb ka otsustajaks põhi-
 seaduse vastuvõtmisel, see asjaolu
 kõige enam lähendab meie 20. aasta
 põhiseadust klassilisele otsesle demokraa-
 tiale. Selle vastu jälle rüütsiõhki-
 ja otsustamise puudumise sel alal
 oleks tähendav üldist selle põhi-
 mõtte eitamisest — et rahvas on kõrgi-
 ma võimu teostaja. Sest, kui ta ei või
 ka üldisi põhimõtteid, peamiselt jama
 väginõiumu korraldamises määratleda,
 siis tähendabmet ka kõrgem võim on illusoorne.

20. a. põhiseaduse 14., 15. ja 16.
oktoobril 1933. a. rahvahääletami-
sega vastuvõetud muudatused.

Nagu sellest palju nägiti omal ajal,
oli nende muudatuste põhjuseks olnud
20. a. ebaõnnestunud parlamentaarism.
Siiski põhiseaduse muutmist ei saadud
teostada kohe. Pida põhiseaduse eelnõusid
oli valmistatud nii Riigikogu, kui
ka rahva initsiatiivgruppide poolt;
osa neist läks rahvahääletamisele
ja ei leitud rahva poolt vastu võetust.
Ysloonnustaraks jõuaks peaaegu kõikidel
neil oli püüd tasakaalustada seadusand-
liku ja täidesaatva võimu teostamise
organid ning teha täidesaatev organ
iseseisvaks; seda võib öelda ka selle
eelnõu kohta, mida võeti rahvas 14-16
oktoobril 1933. a. vastu.¹⁾

Mis puutub rahva suurepärasele dekla-

¹⁾ Prof. Uluots, Eesti Vabariigi konstitutsioonilised aktid, Rahvuskogu ja põhiseadus.

keemilise kohta, siis see jäi endiseks.
 Ka rahvas, kui ühginõu teostar organ
 koosneb, samade tingimustega määritle-
 tud, rahva hääleõiguslikest kodanik-
 kudest. Rahva pädevusse kuulub see-
 juures aga üks uus funktsiooni teos-
 tamine - Riigivanema valimine. (§29)
 Mis kuulub Riigikogusse, siis selle
 võimud puuduvad täidesaatva organi kõr-
 val on kaotatud. Kui enne seaduse-
 andluse alal oli Riigikogule aiuaks
 konkurendiks rahvas ise oma hääleõigus-
 like kodanikkude näol, siis 33.a.
 põhiseaduse muutmise ja täiendamise
 tagajärjeks oli, et ka täidesaatva
 võim organ oli õigustatud anda sea-
 dusejõulisi dekreete, mis sisu poolest
 olid täielikult seadused. (§60, p.12)
 Teisiks, eriti parlamendilikeks dateeriks,
 osutusid Riigivanema õigused Riigikogu

istungjäreude lõpetamise ja Riigikogu
 koju-saadmise kohta. (§§ 41 ja 42.)
 Nüüsamä teostab ta nüüd seaduse väljakuulutamist, mis tegelikult tähendab suspensivset veto õigust (§53), seda enam, et ükski seadus ei hakka maksma väljakuulutamise ta. (§54). Et aga põhiseaduse muutmises pole öeldud mita nõuda saab Riigivanem Riigikogu poolt vastuõetud seadusi tagasi saata, siis võib see suspensivne veto muudatuda koguni absoluutseks. Siinult §34-das ötenõetud seaduste kohta (see on nende seaduste kohta, mis ei lähe rahvahääletamisele) on §53-das öeldud, et neid võib Riigivanem niikõlinal kaalustlustel jätta väljakuulutamata seni, kuni Riigikogu nad vastu võtnud Riigivanema poolt soovitatud muudatustega või kuni Riigikogu pärast järekuist valimist võtab vastu sama seaduse. See ~~õendub~~^{õendub} parlamendi või

seadustäädliku organi püüamisi kohta. 76
tama otsestes kompetentsis, - seaduse-
andluse. Selle juures aga kaotab
ta veel oma mõju vabtsusele sest
täidesaatev organ - Riigivanem on temast
sõltumatu ja võrdel tasapinnal, kumma
~~teda~~ nad mõlemad valitakse rahva poolt.

Uue rahva valimiseks esineb ~~teine~~
Riigivanem, kes rahva esindajana teos-
tab küügi kõrgemat valitsemisvõimust (§57)
Teda valitakse ühetaolisel, üldisel
otserel ja salajasel hääletamisel viies
aastaks (§58). Riigivanemaks on va-
litav iga hääleõiguslik kodanik kes
on vähemalt neljakümne aastane
ja on seatud üles kandidaadiks vähe-
malt kümnetuhande hääleõigusliku
kodaniku poolt. (§58)

Riigivanemale pole tarvis Riigikoogu
usaldust ja ta on vastutama oma
tegevuses, kumma vabanüügi valitsus,

mis tegutses Riigivanema abiorganina („Riigivanema juures on riigi valitsemiseks Vabariigi Valitsus“ § 57.), vastutab Riigikogu ja Riigivanema ees. Seepärast Riigivanema otsused, et olla maksivad, peavad olema ^{alla} kirjutatud ~~alla~~ Riigivanema poolt ning (arvutud välja Vabariigi Valitsuse või selle üksiku liikme ametisse kutsumine ja ametist vabastamine, enne nelja aasta möödumist uute Riigikogu valimiste määramine, Riigikogu korraliste istungjätkude lõpetamine, Riigikogu eakorraliste istungjätkude kestvuse kindlaksmääramine ja riigikokkuvõttekude ning kokkuvõttekude ametisse nimistamine), — ka peaministri või asjaomase ministri poolt, kes vastutab otsuse eest Riigikogu ees. (§ 61).

Mis puudub Riigivanema pädevusse —

süis peale ülaltähendatud seaduseand-
 likkude funktsioonide kuulub tema
 võimude alla kogu täidesaatonine, mis
 enne kuulunud Nabari Valitsuse-
 pädevusse. Eega Rügivanema kompe-
 tentsi kuulub niigi sise- ja välispoli-
 tika juhtimine, hoolitsemine niigi
 välise puutumatuse, sisetise julge-
 oleku ja seaduste täitmisest (§ 60)
 kõik § 60 ^{loetletud} teised ~~teised~~ funktsioonid,
 mis, nagu ma ülal tähendan, kuulusid
 enne Nabari Valitsuse kompetentsi.
 Nihes tähelepanu vääriks asjaoluks on aga see, et
 Rügivanemale kuulub ka uida funk-
 tsioon mille teostamise eest ei kann-
 ma ta mingit vastutust (§ 61) ja
 milles arusa autoniteedina esineb
 Rügivanem.

Kõikide nende ^{datuste} funktsioonide tõttu, mis

Olid loodud 1933. a. põhiseadusse,
 muutub see põhiseadus mitte
 singisoonelelt läbi viidud dua-
 listlikuks süsteemiks valdavusega
 presidiaal süsteemile või koquni
 juhi printsüübile. Et riigivõimu
 teostamine pikema ajaks mitmel
 alal oli oli täidesaatva võimude
 kätte usaldatud „ei õiguse alusel“
 seega vastutusetä, selle asjaolu
 tõttu lauges muudetud põhiseadus
 terava kriitika alla, nii meil
 kui ka välismaal. Nii näiteks,
 prof. Cserey arvab, et 1933. a.
 muudetud põhiseadus on
 lähitulevikus moodustest autoritaarse-
 ja totalitaarse presidendi ja
 riigi ideedest.

-
1. Jahrbuch, des öffentlichen Rechts,
 33. 22, 1935 lkr. 432

28. juulil 1934. a. Rahvuskogu
vastuvõetud põhiseadus.

37. a. põhiseadus on suure ja tõsise
töö vilj, seepärast on temas palju
olulisi ^{aspekte} ~~aspekte~~, ~~su~~ läbivõetud need
põhimõtted, millele ta toetub.
Eriti suure tähelepanu pöörati
legaalsuse ja võimsuigi põhimõ-
tete läbivõtmisele. Selle kõrvale
püüti ka luua tasakaalu ühikvõimude
teostavate organite vahel, ning leida
mingi uus tee rahvahuride pare-
maks väljendamiseks.¹⁾

Nagu eelmiseski põhiseaduses nii ka
37. a. põhiseaduses on olemas sisseju-
hatav osa, milles üldiselt dekla-
reeritakse need põhimõtted mis on
põhiseaduse aluseks võetud. Ühestki
punktidest, ~~mis~~ on oluliselt
õeldud, et besti üik jääb rahva-

1. A. Palvadue, Võimu lahususe ja tasakaalu
probleem uues põhiseaduses.

valitsuslikul alusel valitsetavaks ma-
baniigiks, kus kõrgem võim on maksa
käes, ja "

Nüüd sama ka § 1. ütleb, et "besti on
iseseisev sõltumata vabariik, kus kõr-
gema mügivõimu kandja on rahvas".

Ja § 34. järgi "kõrgemat mügivõimu
teostab besti rahvas hääleõiguslike
kodanikkude kaudu."

Mis puutub aktiivkodanikkonna kom-
plekteerimisse siis ~~siis~~ ^{valda} võrdelt selmise
põhiseadusega ~~mis~~ on olemas erine-
vusi, nimelt hääleõiguslikuks saab
kodanik ~~stabi~~ ainult kahekümne kahe
aastarena ja ainult siis kui ta vähe-
malt kolm aastat vahetpidamata bes-
ti kodakondsuses olnud. Nudiseks on
ka et "hääletamises ei võta osa sojä-
vões ajateenistuses olevad kodanikud (§ 34)

Rahva tegutsenine riigivõim teostava
 organina on selles põhiomaduses fun-
 damentalt püüatud. Rahvas teostab
 oma võimu: 1) vabariigi Presidendi
 valimisega (§ 40. alusel), 2) Riigikogu
 valimisega; 3) kohalike omavalitsus-
 te esinduskogude valimisega (§ 123. alu-
 sel) ja 4) rahvahääletusega. (§ 35)

Kuna Eesti kohalike omavalitsus-
 te esinduskogude valimisega ka enne
 teostas rahvas oma kõrgemat võimu,
 süüdistatakse ei too midagi uut. Selle
 asemel püüab üks tähtsamatest
 rahva riigivõimude teostamise funk-
 tsioonidest ^{dest} rahva initsiatiiv. See on
^{kõrvalle} suure haldumise neist teedest mille
 abil püüdi enne saavutada, selgitata
 da rahva taht.

Ja see on ka arusaadav, et mida kitsam
 on rahva, kui ühigi võimude organi kompe-
 tents, seda laiam ^{kompetents} jääb esindusele.
 Nii, et ^{võimude} tsentraliseerimine ühe organi-
 (või mitme organi) kätte toimub süü-
 rahva passivsuse kulul.

Rahva esindajana ja volinikuna, nagu
 seda on kohe sissejuhatarestruktuura, esi-
 neb kõigepealt valitav ühigi pea - presi-
 dent. Sest tema juhib ühiki, tema
 poolt ametisse kutsutava valitsuse
 ning rahvakojalise rahvaesinduse tasa-
 kaalustatud koostööl.

Vabariigi President on ühigivõimude ühtluse kand-
 ja ja ühigi esindaja. Ta hoolitseb ühigi
 välise puutumata, ja sisemise julgeo-
 leku, ning ühigi ja rahva üldise heaolu
 ja õigusliku kõne säilitamise eest. (330)

Tema kompetentsi kuuluvatest funktsio-⁸⁴
nideest leidub osa misuguseid, mida Presi-
dent teostab erioigusel ja ei kanna
nende teostamise eest mingit vastutust (39)
Tehti: President üldse ei kanna vastu-
tust parlamendi ees, süüki teistel
Presidendi otsustel ja määrustel peab
olema vastava ministri kontratsignatuur,
kuna neil aladel ja määramistes, mis
jäävad Presidendi kompetentsi eeri-
õiguse alusel pole kontratsigneeerim-
ine vajalik.

Vabariigi President valitakse ametis-
se numers aastaks. Kandidaadiks
Vabariigi Presidendi kohale võidakse
ülesseada iga hääleõiguslikku koda-
nikku, kes on vähemalt nelikümmend
vii aastat vana. Kandidaate Vaba-
riigi Presidendi kohale võidakse

ülesseada salajärel hääletamisel:

- 1) riigivolikogu, 2) riiginõukogu ja
- 3) riigi omavalitsuste esinduskoegade poolt valitud esindajate poolt,

(~~kes~~ koosneb kakskümnest maa- ja neljakümnest linnaomavalitsuste esinduskoegade poolt valitud esindajast.)

Yuba sellest, et kandidaadi saavad üles teised esinduslikud organid, nähtub et ka süü on läbi viidud see sama põhimõtte mille alusel kasutati rahva initsiatiiv.

Õieti misugune valimine ei olegi tõeline otsene valimine rahva poolt, seda enam, et kandidaate võib olla

kõige rohkem kolm. Seega kui oletada, et ka umbel alustel ^{moodustatud} esinduse enamuseks saavad nimetada eumost need, kes õieti peaksid kuuluma vähemusse, ~~et~~ kui oletada, et esin-

duse tahe ei vasta mahva tahele 86
(nagu seda märgiti parteide esinduse ajal)
süs tuleks ka sellega mahuldada, sest
mahval puudub algatusvõime selle
asjaloa parandamiseks.

Nü süs selles S-fis, kui ka kõrikes
teistest, kaasaarvatud kodanikekude
õiguste ja nõustuste peadükka, tun-
dub kahtlus selles kas tõesti mahvas
teab mida ta tahab? Ja kui arvi-
takse, et ainult osa mahvast teab u-
da süs tekib mõte anda ülejää-
nudosa selle targema grupi hoolda-
mise alla. See on aga oma isse
järgi demokraatismi eitamine.

Selles mõttes ka huvigruppide esin-
duse põhimõte ka spetsialistide otri-
mine on kahtlus demokraatismi
põhimõtetest. Kõige sellega võib küll
otsida ja selgeks teha milles seisab

kõikide majanduslik heaolu, mitte aga veel milles seisab üldhuvi, sest need mõistat mõistat ei ratta veel teineteist.

Seaduseandlikuks organiks on §60 järgi Riiginagu. Riiginagu on rahvaline rahva esindus. Ta koosneb Riigivolinagust ja Riiginõukogust (§60)

Riiginagu teostab temale kuuluvad võimud Riiginagu üldkoosolekul, Riiginagu koosolekul ja Riiginõukogu koosolekul. (§61)

Riigivolinagu on valitav otseselt rahva poolt üldisel, ühetaolisel, ja salajasel hääletamisel ning isikuvalimise teel eramuusvalimise põhimõttel. (§64) Viimane tingimus on ka nõuale kaldumise neist printsüüpidest mis olid fõstetud demokraatiliselt Riigerajal. Nagu teada, proportsionaalne valimine oli taavitatav ainult

ajal just selleks, et läheneda demokra-
 tismi ideaalile, et anda võimalust
 ka vähemusele võtta osa riigivõimu
 teostamisest. Selle vastu isiku vali-
 mise ja enamusvalimise põhimõtted
 väljendavad püüdeid ^{isiklike} autoriteedile
 ja teiselt poolt tagasi minemisele
 sa enamuse õigluse sumustamise-
 le.

Veel kaugemal on demokraatlikust
 ideaalist teise korda valimine, Brügi-
 nõukogu valimine; mis toimub
 kõigepealt juba mitte otseselt vaid
 huri ja eriala gruppide poolt
 võib olla sellel rakva esindusel
 on mingisugused teisi, häid külgi,
 ja seda vistiski ongi süski demok-
 ratismi on ^{temps} ~~neis~~ väga vähe. Juba
 Rousseau on öelnud, et selleks, et

üldine (vahva) tahe oleks ^{oieti} siis väljenda-
 tud pidid püüdnud igasuguse ^{kol} ~~te~~ ~~huv~~
 erihuvigruppide eriasutised jne. Kuid
 meie ajal see muudugi kõlab imelikult.
 Siiski ka meie ajal maksab see sea-
 dus, et kui juba esineks ^{te} ainult eri-
 huvigruppide poolt siis ei mõeldaks
 üldise huvi peale, ei olegi põhjust
 selle eest hoolitseda kas või
 vähemalt formaalselt kui see oli
 parteide esinduse ajal. Ja kes
 siis hoolitseb selle eest, et oleks
 kaitsitud üldhuvi, et mitte tegeleks
 üldiseks kasuks? — Seda nähta-
 vasti tuleb jätta kõrgema autori-
 teetsema organi hoolde, mis juhib
 terve ühigi poliitikat, majandust,
 hoolitseb riikliku karvatusel ja kõike
 de heaolu eest. Meil pole veel riigi-
 nõunogul erilist tähtsust, sest kõini-
 des küsimustes mis kuuluvad seaduseandluse

viimane sõna kuulub siiski Riigi volikogule.

90

Põhiseaduse järgi teostab valitsemisvõim vabariigi valitsus. Tema kompetentsi kuulub: 1) riigi poliitiline teostamine kõikidel aladel; 2) hoolitsemine seaduste täitmise eest, 3) esitiste tegemine vabariigi Presidendile tema nõimkonda kuuluvate küsimuste kohta, välja arvatud küsimused, mis vabariigi President otsustab erioiguseel jne. (§ 48)

Seega vabariigi valitsuse võimkond on laiem, tema näbbe on rohkem funktsioonide teostamist ~~teostatud~~ ^{antud} kui see oli 33.a. põhiseaduses. Süüski selle juures tuleb silmas pida-
ma, et kui vabariigi valitsuse kei-
ka tema üksiku liikme nimetab ametisse ja vabastab ametist vabariigi President (§ 50), Seega vabariigi valitsus on temast sõltuv.

Mis puudub riigivõimu teostavate organite tasakaalu ja sõltumuse süs need küsimused on selles põhiseaduses õige üksikasjalikult läbi viidud. Kuid jällegi demokraatismi seisukohalt on neil vaid niipalju tähtsust kui võrd need ^{on} sihitud demokraatliku konna, rahva valitsemise konna teostamiseks. Tegelikult on see aga läbi viidud riigivõimu kindlustamises ning riigimehhanismi kõvendamises ja parandamises.

Oma vormi järgi on aga meie 37.a. põhiseaduses väljendatud ^{riigi} organisatsioon - presidiaalne. Sest tegelikult riigi elu juhtiks on president, olgugi et tema kõrvale on teatud iseseisvust ka Riiginõu.

Ysikülised õigused Eesti põhiseadustes.

Vaadeldes isikulisi õigusi, tuleb ku-
sagil püüa tõmmata isikuliste
vabaduste ja teiste isikuliste õigus-
te vahel, eriti seda silmas pida-
des, et sotsiaalsetel õigusil on
demokraatismi seisukohalt ainult
niipalju tähtsust, kui võrdne
aitavad demokraatismi sihtide
saavutamist; kui võrdne nende abil
saavutatakse võrdsust ja eriti
vabadust.

Yuba Ajutise Valitsemise Kõrva,
väljatöötamise ajal Asutavas Kõrgus
tekkis küsimus, kas võtta isikulised
vabadused üldse põhiseadusse, sest
niikui on nad puhtakajalised
Asutava Kõrgu protokollid, I istungjärg

deklaratsioonid. Siiski võeti nad vastu, sest nad väljendavad põhiseaduse põhimõtteid. Sellepärast ongi nad paigutatud teiste peatükkide ette.

20. aasta põhiseaduses esinevate isikuliste õiguste loetelu on järgmine:

§ 6. Kõik Eesti kodanikud on seaduse ees ühetasolised. Ei või olla avalikõiguslike eesõigusi ja perekõigusi, mis olenevad sünnist, usust, soost, seisusest või rahvusest. Seisusi ja seisuslike tüütleid Eestis ei ole.
 — See on võeti võrdse põhimõtte deklaratsioonina, mida nõudnud omal ajal ka Rousseau öeldes, et kõik peavad olema võrdsed seaduse ees. § 7. on § 6. täiendamiseks. § 8. ^{nda} öeldes, et „isiku puutumatuse on Eestis kindlustatud.“ — See gasellel

§ 4^{is} on isikuulist vabadust deklareerin
 iseloom. § 8. II punktis on seletatud
 milles seisab isiku puutumatuse riid-
 lustamine — nimelt selles, et „kedagi
 ei või jälgida muudu kui seadustes
 ettenähtud juhtumistel ja korras, „eda-
 si lähel selle § püüvatar sätte: „võlaar-
 vatud kuni teolt tabamisel...“ jne

§ 9. testis ei või karistada kedagi tema
 teo pärast, ilma, et see tegu karistus-
 vääriliseks oleks tunnustatud sea-
 duses, mis enne selle teo kordasaat-
 mist maksma hakanud.

Urgumiseel §§ 10-23, mis sisalda-
 vad: kodu puutumatuse, usu ja ühiskun-
 tunnistuse, õpimise ja teaduste vabadusi,
^{ning teiste} vabaduste loetelu, mis annavad indi-
 vidile suure autonoomsuse sfääri onni-
 sugused isikulisel vabadusel mis väljen-
 dasid omal ajal kõikide poolt tun-

mustatud demokraatismi põhimõtteid.
 Siinult § 24. eraomanduse kindlus-
 tamise kohta ja § 25. majandusliku
 elu korraldamise kohta on isutava
 kogus vaidlusi välja kutsunud, sest
 eritaks neil on juba sotsiaalse
 tähendusega iseloom ja teiseks
 et olla tegelikult normideks
 mitte deklaratsioonideks oleksid
 nõuavad nad üügi poolt hoolda-
 mis (§ 25). Seepärast ei saanudki nende
 kohta kogu ühtmeelt lüüa, sest
 ka liberalismi seisukoht näibid
 üügi hooldamine ja taetus mitte
 liiga suur, teiselt pool sotsiaal-
 sete seaduste pooldajad nõudsid
 seda ja neile oli vastu meelt jüst
 eraomanduse kindlustamine.

33. aasta põhiseaduse muutmise
ja täiendamise seadus ei too
isikulistesse õigustesse ^{muud} ~~muud~~ muu-
datust.

37. aasta põhiseadus esinevad ko-
danimikke õigused kodanike
kohustuste kõrval. Võib olla on see
õigus poliitiliselt õigum, sest seda-
moodi on kohe määritletud koda-
niku seisukoht ja suhtumus riigi-
se. Kuiski demokraatismi seisuko-
halt jällegi ainult need õigused
ja kohustused on tähtsad mis
väljendavad demokraatismi põhi-
mõtteid ja on suunatud demokra-
atismi sihtide saavutamiseks.

Sisulised muudatused on vähe ja
ehk tähtsamaks neist on see et endi-
se § 13, das „Trensuuri Eestis ei ole“
mest P. S.-s seisab; „Täiikitoode tren-
suuri ei ole.“

7. Lõppsõna.

97

Vadeldes meie Põhiseadusi ja veel
enne neid kehtinud konstitutsiooni-
lise akte, (nagu näit 15/28 nov. 1917.a.
maa päeva otsus nõrgema võimu kohta,
või jälle best: Vabariigi valitsemise
ajutine nõud, milles püüti Šveitsi
eeskujule järgneda) kronoloogilises jär-
jekorras tuleb tunnustada, et demo-
kratismi põhimõtted kadusid neudes
jätku järgult ja et nähtavasti sel-
le põhjuseks oli poliitiliste ideaa-
lide ja tegeliku elu uued nõudmi-
sed kui ka erialque üllelõiguse par-
lamentarismi idealiseerimise ning
selle teostamise ebaõnnestumine.

nov. 1917
E. Kõivumäe

